

بررسی نگرش دانشجویان غیر حسابداری به تأثیر مباحث حسابداری منظور شده در برنامه آموزشی مصوب بر مدیریت کسب و کار

صفیه بخشانی

مریی، دانشگاه ولایت، ایرانشهر، ایران
S.Bakhshani@Velayat.ac.ir

تاریخ دریافت: ۹۶/۰۷/۰۸ تاریخ پذیرش: ۹۶/۰۸/۲۱

چکیده

این پژوهش باهدف بررسی نگرش دانشجویان غیر حسابداری به مباحث حسابداری آموزش داده شده طبق برنامه آموزشی مصوب بر راه اندازی و مدیریت کسب و کار، انجام شد. هدف گذاری این درس اغلب با حسابداری مدیریت یا پیش زمینه آن مطابقت دارد. ابزار گردآوری داده ها پرسشنامه محقق ساخته (آلفا کرونباخ=۰/۷۹۳) است. ۱۳۱ نفر از دانشجویان رشته های مهندسی صنایع، مدیریت کسب و کار، مدیریت بازرگانی و مدیریت صنعتی به سؤالات پاسخ دادند. پژوهش از نوع توصیفی- پیمایشی است؛ داده ها با استفاده از نرم افزار ۲۳ spss و محاسبه شاخص های توصیفی، اجرای آزمون کروسکال-والیس و آزمون من-ویتنی تحلیل شدند. یافته ها نشان می دهد: در سطح ۹۵٪ بین رشته تحصیلی و نگرش دانشجویان در مورد تطابق با اهداف رشته تحصیلی و تأثیر در راه اندازی و مدیریت کسب و کار و همچنین کیفیت آموزش های حسابداری ارتباط معنی دار وجود دارد. بین جنسیت و نگرش در مورد تطابق مباحث آموزش داده شده و همچنین تأثیر بر درک سایر دروس تخصصی ارتباط وجود دارد. بین مدرک تحصیلی مدرس و نگرش دانشجویان نسبت به تأثیر بر راه اندازی و مدیریت کسب و کار، کیفیت مباحث حسابداری آموزش داده شده و لزوم آموزش نرم افزارهای حسابداری و بهایابی به صورت معنی داری ارتباط وجود دارد.

واژه های کلیدی: حسابداری، حسابداری مدیریت، مدیریت کسب و کار، برنامه آموزشی.

۱- مقدمه

الگوی مفهومی نیز آموزش کارآفرینی به عنوان یکی از عوامل محیط کارآفرینانه در نظر گرفته GEM می شود. به طور کلی این عامل بر سطح گرایش ها، فعالیت ها و اشتیاق کارآفرینانه اثر می گذارد و این امر به نوبه ی خود بر توسعه ی کسب و کارهای جدید در اقتصاد اثر می گذارد (آراستی و همکاران، ۱۳۹۰).

۲- مبانی نظری و مروری بر پیشینه پژوهش

تشریح نقش دانشگاه در توسعه کارآفرینی و اشتغال

شواهد موجود نشان می دهد که کارآفرینی می تواند در نتیجه برنامه های آموزشی، پرورش یابد. نظریه پردازان علم مدیریت که بعد کارآفرینی را بررسی می کنند، بر این اعتقاد هستند که کارآفرینان می توانند در کلاس درس آموزش ببینند و بالنده شوند؛ بنابراین کارآفرینی امروزه به یکی از مهم ترین و گسترده ترین فعالیت های دانشگاه ها تبدیل شده است (صفری و سمیع زاده، ۱۳۹۱). دانشگاه های امروز باید نقش عمده ای را در ارائه ابتکارات و رفع تنگناهای محلی و به طور کلی رشد اقتصادی ایفا نماید (از طریق تعامل مؤثر صنعت و دانشگاه). این عرصه همان رسالت سوم دانشگاه ها است (فاخر و همکاران، ۱۳۹۵). با نگاهی به ادبیات کسب و کار و آموزش کارآفرینی مشاهده می کنیم که کارآفرینی پشتیبان برنامه های مورد نظری است که طبق استناداتی نشان دهنده ی بهبود عملکرد کاری و تشویق نیروی کار برای شروع به کار می باشند و یک سیستم آموزشی که باعث ایجاد بازتاب مهارت های فردی و خلاقانه هست تأثیر خوبی بر کارآفرینی خواهد گذاشت. مطالعات نشان داده اند که برنامه های آموزشی کارآفرینی دارای اثر مثبت و قابل توجهی بر انواع شاخص های کارآفرینی مثل اهداف کارآفرینی مطلوبیت دسترسی به انواع کارآفرینی و عنوان رقابت های وابسته به کارآفرینی هستند (پیکری فر و مه نگار، ۱۳۹۱). بارتون کلارک^۱ معتقد است که دانشگاه های پویا دانشگاه هایی هستند که بتوانند کارآفرین باشند و بتوانند ارزش های تخصصی و مدیریتی را تلفیق کنند. برنامه های دانشگاه ها در عصر جدید عمدتاً باهدف ایجاد تجربه های علمی و تربیت نیروهایی با ویژگی های کارآفرینی طراحی شده اند و معمولاً این برنامه ها به دانشجویان در تولید ایده های نوین و برنامه ریزی به منظور علمی ساختن این ایده ها کمک می کنند، در این برنامه ها از روش های مختلف آموزشی به منظور ارتقای مهارت های دانشجویان برای ورود به بازار کار و تأسیس شرکت های تجاری استفاده می شود (حسینی لرگانی و همکاران، ۱۳۸۷). دانشگاه در توسعه فعالیت های کارآفرینی از دو راه می تواند مشارکت کند: شرکت کردن در فعالیت هایی که دانشجویان را به طور مستقیم وارد مؤسسات و بنگاه های

عصر جدید، عصر رقابت بر سر منابع و سرمایه هاست. کشورهای بزرگ که فاتحان این عرصه اند، بهره وری از منابع و سرمایه ها را سرلوحه کار خود قرار داده اند و در پرتو وجود افراد تحصیل کرده و متخصص، چرخ های رشد و توسعه را به حرکت درآورده اند و به ابداعات و نوآوری های ارزشمند دست یافته اند. دسترسی به این نوآوری ها که اقتصاد کشورهای توسعه یافته را از نو زنده کرده است، منوط به کارآفرینی است. کارآفرینی به این دلیل که جامعه را به سمت تغییرات تکنیکی و مبتکرانه سوق داده و باعث رشد اقتصادی می شود و همچنین دانش جدید را به خدمات و محصولات جدید تبدیل می کند، حائز اهمیت است، کارآفرینی پدیده فنی - اقتصادی جدیدی است که در دو دهه اخیر جهان اقتصاد و صنعت را با پیامدهای شگفت خود متحول ساخته است (صفری و سمیع زاده، ۱۳۹۱). بنگاه های کوچک و متوسط^۱ SMEs به عنوان موتور توسعه اقتصادی کشورهای در حال توسعه، منشأ اصلی اشتغال مولد و گشایش فرصت های تجاری نوین محسوب می شوند. برای داشتن شرکت های بزرگ توجه به موضوع تأسیس شرکت های کوچک و متوسط، لازم و ضروری است. برای تأسیس این شرکت ها به یک کارآفرین بالقوه که یک شخص بانگیزه و با استعداد برای به وجود آوردن فرآیند و همچنین محیط مساعد برای تأسیس شرکت، نیاز است (فاخر و همکاران، ۱۳۹۵). قصد کارآفرینی، پیش نیازی لازم و ضروری برای رفتارهای کارآفرینی است. برای اینکه فرد قصدی را در راستای یک کسب و کار یا کارآفرینی به دست آورد، عوامل متعددی دخالت داشته و تأثیرگذار هستند. از دهه ی ۸۰ تاکنون اندیشمندانی از کشورهای مختلف به بررسی عوامل و متغیرهای متعدد فردی، اجتماعی، اقتصادی و روان شناسانه که بر قصد کارآفرینی تأثیرگذارند، پرداخته اند و الگوهای مهمی از جمله الگوهای رویداد کارآفرینانه ی شاپیرو^۲، نظریه ی رفتار برنامه ریزی آجنز^۳ الگوی پتانسیل کارآفرینانه ی کروگر^۴ و برازیل^۵، الگوی اقتصادی - روان شناسانه ی داویدسون^۶، الگوی شناختی-فرهنگی قصد کارآفرینانه ی بیزنتیز و لائو^۷ و الگوی قصد کارآفرینی کروگر ارائه شده اند (آراستی و همکاران، ۱۳۹۰). مطالعات نشان داده اند که آموزش دانش و مهارت های کارآفرینی برافزایش نرخ راه اندازی و رشد بنگاه های اقتصادی اثر مستقیم و مثبت دارد و باعث توسعه ی اقتصادی و بهبود کمی و کیفی ایجادکنندگان کسب و کارهای جدید می شود (سعیدی مهرآباد ومهددی، ۱۳۸۷). در سال ۲۰۰۸، آموزش دیده بان جهانی کارآفرینی^۸ GEM همین طور در برنامه ی پژوهشی کارآفرینی به عنوان یک موضوع ویژه ی پژوهشی مطالعه شده است و در

اقتصادی می‌کند و همچنین طراحی دوره تحصیلاتی که دانشجویان را برای تأسیس شرکت‌ها آماده می‌کند. تأسیس شرکت‌ها (SMEs) بر مبنای تکنولوژی‌های جدید نیازمند این است که انتقال تکنولوژی از دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقات به صنعت تسهیل شود و این آغاز همکاری بین دانشگاه و صنعت است. انتقال دانش مهم است ولی در کنار آن، انتقال مهارت‌ها، شایستگی‌ها، نگرش‌ها و ارزش‌ها نیز مهم است. آموزش نمی‌تواند تنها یک‌راه ساده از دانش‌های گذشته سیستماتیک باشد، آموزش باید راهی باشد برای توسعه مهارت‌هایی که نسل جوان در آینده به آن نیاز خواهد داشت. اگر ما بخواهیم کارآفرینی را در نسل جوان رواج دهیم باید به‌طور متفاوت از آنچه به آن‌ها آموزش می‌دادیم، تعلیم دهیم (فاخر و همکاران، ۱۳۹۵).

کارآفرینی موضوع علمی چندبعدی و بین‌رشته‌ای بوده و توجه پژوهش‌گران رشته‌های مختلف علمی را به خود جلب کرده است. یکی از این رشته‌های علمی که کارآفرینی را کمتر موردبررسی قرار داده است، حسابداری است. احمدی و احمدی در تحقیق خود این رابطه را موردبررسی قرار داده و به این نتیجه رسیدند که بین گرایش به کارآفرینی و اطلاعات حسابداری رابطه وجود دارد و شرکت‌ها زمانی که اطلاعات حسابداری جامع‌تری داشته باشند گرایش آن‌ها به کارآفرینی بیشتر خواهد بود (احمدی و احمدی، ۱۳۹۱). رقابت جهانی در حال گسترش و سرعت زیاد توسعه فناوری موجب بروز تقاضاهای جدیدی در مورد سیستم حسابداری مدیریت شده است و به اعتقاد دراکر^{۱۰} (۱۹۸۵) لازم است شرکت‌ها، ابزارهای کنترلی را در اختیار داشته باشند که با استفاده از آن‌ها بتوانند ارتباط و هماهنگی بهتری با رفتار کارآفرینانه داشته باشند. علاوه بر ابزارهای کنترلی مطرح در شکل سنتی حسابداری مدیریت نظیر بودجه‌بندی، محاسبات قیمت تمام‌شده و قیمت‌گذاری انتقالات داخلی، در دهه‌های اخیر مفاهیم و روش‌های جدیدی نیز در این حوزه ارائه شده است. بامطالعه ادبیات حسابداری، خلأ مباحث مربوط به کارآفرینی احساس می‌شود و برعکس در ادبیات کارآفرینی نیز خلأ مباحث مربوط به حسابداری مشاهده می‌شود. (جعفری و عابدی، ۱۳۸۷). در پژوهشی که توسط مک کلین و همکاران انجام گرفت، شرکت کلارک- چپمن^{۱۱} به‌عنوان سایت تحقیقاتی باارزش برای تحقیق در مورد حسابداری مدیریت و مدیریت رشد شرکت، انتخاب شد. کلارک - چپمن شرکت رهبر در تأمین ماشین‌آلات کمکی برای صنعت کشتی‌سازی و البته به‌عنوان بزرگ‌ترین کارفرما در صنعت خود بود. در سال‌های ۱۹۱۴-۱۸۶۴ تحولات سازمانی عمیق از کارآفرینی تا کنترل مدیریتی،

باعث شد این شرکت به‌عنوان دومین انقلاب صنعتی در بریتانیا شناخته شود. این شرکت خانوادگی در تمام عمر خود تابه‌حال دائماً به‌وسیله یک مهندس و یا یک حسابدار اداره شده است. در موفقیت این شرکت، مهندسی و حسابداری مدیریت به‌عنوان شرکای غیرقابل‌انکار برای موفقیت یک کسب‌وکار معرفی شدند (مکلین و همکاران، ۲۰۱۵). به اعتقاد اسکاپنس و برومیچ^{۱۲} ۲۰۰۵، مرزهای سنتی تجارت و فعالیت‌های تجاری، به‌واسطه ساختارهای سازمانی جدید از داخل و بیرون سازمان‌ها با چالش‌هایی روبرو شده است و این چالش‌ها، کاربردهای مهم بالقوه‌ای را برای ماهیت حسابداری به عهده داشته است؛ بنابراین در شرکت‌های مختلف، کارآفرینی توسعه محصولات جدید، بهره‌برداری و بهینه کردن محصولات قدیمی و طرح‌ریزی سیستم‌های مدیریت متناسب با آن‌ها از رویکردهای اصلی و راهبردهای سازمانی است (جعفری و عابدی، ۱۳۸۷). مدیریت منابع مالی و هزینه شامل ساختار مبادله و روش پرداخت، نحوه سرمایه‌گذاری، درآمد و هزینه‌های هر عنصر، ریسک و نحوه مدیریت آن، روش حفظ مستمر درآمد، کسانی که برای ارزش ارائه‌شده آن پول می‌دهند و زمان آن و ... از عناصر تشکیل‌دهنده چارچوب طراحی مدل کسب‌وکار هستند (نیرومند و همکاران، ۱۳۹۲). در نگاه اول تعریف مدل کسب‌وکار بسیار آسان و بی‌دغدغه است، اما اگر کمی دقت به خرج دهیم، متوجه خواهیم شد که هر حوزه‌ای به تفکیک کارایی آن می‌تواند تعریف متفاوتی داشته باشد (اف فیوز، ۱۳۸۳)؛ اگر بخواهیم تعریف کلی و جامع در این زمینه بدهیم، می‌توان گفت: ابزارها و روش‌هایی هستند که یک بنگاه اقتصادی یا تجاری در چارچوب عملیات تجاری خود در قالب سود و زیان از آن استفاده می‌کند. تغییرات در مدل کسب‌وکار از قبل تابه‌حال خود باعث رشد روزافزون سازمان‌ها و قدرت گرفتن آن‌ها شده است (باک و گراد، ۲۰۱۱). طرح‌ها به ارزش اقتصادی و جنبه‌های مالی تبدیل می‌شود، ازجمله موضوعات و فعالیت‌های که در مدل کسب‌وکار می‌توان به آن اشاره کرد اعم از کارآفرینی، سرمایه‌گذاری و حتی بازاریابی است که کارآفرینی از ارزش بالایی برخوردار است و سرمایه‌گذاری به‌نوعی ریسک محسوب می‌شود، زیرا کارآفرینی و حتی بازاریابی یک فن و توانایی خاص عنوان می‌شود (علی احمدی و اخوان، ۱۳۸۳). ظهور دانشگاه کارآفرین در واقع پاسخی به اهمیت روزافزون دانش در نظام ملی و ناحیه‌ای نوآوری و شناخت جدید از دانشگاه است، یعنی نهادی که عامل انتقال دانش و فناوری و منبع اختراعات خلاقانه به شمار می‌رود و از لحاظ اقتصادی باصرفه است. در دو دهه اخیر، دولت‌ها در سراسر جهان علی‌رغم تفاوت نظام‌های دانشگاهی و صنعتی، به

این پتانسیل دانشگاه‌ها از نظر صنعتی برای ارتقای محیط ملی نوآوری نگریده‌اند. دانشگاه کارآفرین، فارغ‌التحصیلانی را به جامعه ارائه می‌دهد که دانش را در کنار پژوهش‌های کاربردی به خدمت گرفته و با نوآوری، کار می‌آفرینند (ساعد پناه و ساعد پناه، ۱۳۸۹). آموزش عالی، معرف نوع مهمی از سرمایه‌گذاری در منابع انسانی است که با فراهم آوردن و ارتقاء بخشیدن دانش، مهارت‌ها و نگرش‌های موردنیاز کارکنان ارشد فنی و مدیریت به توسعه اقتصادی کمک می‌کند. آموزش عالی به‌طور قطع نه تنها موجب ترویج دانش می‌شود بلکه با پیشرفت‌های تحقیقاتی، علمی و فناوریانه، دانش جدید به وجود می‌آورد. برنامه آموزش عالی به‌منظور پاسخگویی به تقاضاهای بازار کار برای نیروی انسانی ماهر و متخصص از توجه خاصی در اکثر کشورها برخوردار است. دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی به‌عنوان اصلی‌ترین و اساسی‌ترین مرکز تربیت نیروی انسانی به شمار می‌روند. این مراکز برای تربیت افراد توانمند، متخصص و کارآفرین باید از کارایی و اثربخشی بالایی برخوردار باشند (نونهال نهر و همکاران، ۱۳۹۳). در ایران دفتر برنامه‌ریزی آموزش عالی زیرمجموعه وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مسئول بررسی و بازنگری در نظام‌ها و روش‌های آموزشی و ارائه پیشنهاد برای بهبود نظام‌ها و روش‌ها، بررسی روند تحولات نظام آموزش عالی کشور و بررسی و بازنگری در شیوه‌های اجرایی و برنامه‌ریزی آموزشی و درسی را بر عهده دارد. با توجه به اهمیت حسابداری در فرایند کسب‌وکار موفق، در پژوهش حاضر به بررسی تأثیر مباحث مصوب در برنامه درسی دانشجویان رشته‌های مهندسی صنایع، مدیریت کسب‌وکار، مدیریت بازرگانی، مدیریت صنعتی در مقطع کارشناسی در ایجاد و مدیریت کسب‌وکار از نگاه دانشجویان رشته‌های مذکور پرداخته می‌شود. ابتدا هدف آموزشی تعیین‌شده از هر عنوان درسی موجود در برنامه بر اساس برنامه مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری بیان می‌شود.

اصول حسابداری: دروس اصول حسابداری ۱ و ۲ در تمام رشته‌های مدیریت بازرگانی، صنعتی و کسب‌وکار مشترک هستند. هدف از ارائه این دروس آشنا ساختن دانشجویان با مفاهیم حسابداری و نقش حسابداری در تهیه اطلاعات مفید در مورد سازمانهای اقتصادی است. در این درس دانشجویان با صورتهای مالی و تجزیه و تحلیل آن، تصمیم‌گیری در امور بازرگانی با استفاده از اطلاعات مالی داخل و خارج سازمان و بالطبع با طرز نگهداری دفاتر حسابداری که منبای تهیه اطلاعات مالی است آشنایی پیدا می‌کنند. آشنایی با سیستم‌های حسابداری و انواع شرکت‌ها.

اصول حسابداری و هزینه‌یابی: درس اصول حسابداری و هزینه‌یابی در برنامه درسی مهندس صنایع گنجانده شده است. اهداف آن عبارت هستند از: تعریف صنایع کوچک و نقش آن در کشورهای درحال توسعه - مراحل و شیوه تهیه و تدوین یک طرح شامل مطالعه امکان‌پذیری فنی و اقتصادی مطالعه بازار - تعیین محل و ظرفیت، مهندسی طرح مشخص کردن محصول، مشخص کردن روش ساخت، طرح و تنظیم خط تولید کارخانه، برآورد کارکنان موردنیاز - هزینه‌یابی طرح منابع مالی - پیش‌بینی عملکرد مالی - ارزیابی و ارزشیابی طرح تهیه جدول زمان‌بندی اجرای طرح دستورالعمل به اجرا درآورد طرح. دانشجویان در این درس طرح جامع و اجرایی از صنایع کوچک را به‌طور گروهی تهیه خواهند نمود.

حسابداری صنعتی: درس حسابداری صنعتی برای دانشجویان مدیریت کسب‌وکار در برخی دانشگاه‌ها با عنوان مدیریت هزینه ارائه می‌شود. حسابداری صنعتی برای دانشجویان مدیریت کسب‌وکار و بازرگانی در قالب یک درس سه واحدی و برای دانشجویان مدیریت صنعتی سه عنوان درسی حسابداری صنعتی ۱ و ۲ و ۳ ارائه می‌شود. هدف کلی از درس حسابداری صنعتی آشنا ساختن دانشجویان با ماهیت هزینه‌ها و سایر اطلاعات اقتصادی و موارد استفاده مدیریت از این اطلاعات است. در این درس مخصوصاً روی بسط و توسعه داخلی اطلاعات مربوط به قیمت تمام‌شده و نحوه استفاده از آن در امر تجزیه و تحلیل، برنامه‌ریزی و کنترل عملیات در مؤسسات صنعتی تأکید گردیده است.

در دروس حسابداری صنعتی به دو بخش کلی به دانشجویان رشته‌های مدیریت آموزش داده می‌شود:

- (۱) بررسی روش‌های اصلی حسابداری قیمت تمام‌شده که در آن تأکید بیشتر بر جمع‌آوری (و نه استفاده) اطلاعات مربوط به هزینه است و عمدتاً حاوی مباحث زیر است: سیستم تعیین هزینه مراحل تولید، سیستم تعیین هزینه سفارش‌ها، هزینه‌های استاندارد، هزینه‌های مستقیم.
- (۲) بررسی بعضی از موارد استفاده مدیریت از اطلاعات حسابداری در برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری و کنترل که عمدتاً شامل مباحث زیر است: طبقه‌بندی هزینه‌ها و تجزیه و تحلیل آن‌ها، تجزیه و تحلیل هزینه - حجم - سود، بودجه‌بندی، حسابداری مسئولیتی، ارزیابی سودآوری فعالیت‌ها، تجزیه و تحلیل هزینه‌های توزیع کالا، هزینه‌های مرتبط با تصمیم‌گیری، ارزیابی هزینه‌های سرمایه‌ای

حسابداری مدیریت قرار می‌گیرند، البته درس حسابداری مدیریت به‌عنوان یک واحد درسی بحث‌برانگیز طی چند دهه اخیر مطرح بوده است و این‌که این درس چه سرفصل‌هایی را بایستی پوشش دهد و نیز آیا فاصله‌ای بین نظریه و عمل وجود دارد یا نه. دکین و سامرز^{۱۳} در مطالعه‌ای به این موضوع پرداختند که چه موضوعاتی از دیدگاه شاغلین در حرفه حسابداری مدیریت برای آموزش آن مفید است. نتایج این تحقیق حاکی از آن بود که مباحث ارزیابی عملکرد، حسابداری سنجش مسئولیت و کنترل‌های داخلی بالاترین اولویت را به خود اختصاص دادند. در تحقیقی از افراد شاغل در حرفه حسابداری مدیریت خواستند که اهداف موردنظر خود در حرفه و سرفصل‌های درسی مرتبط به هریک از این اهداف را رتبه‌بندی کنند. در این تحقیق، کنترل‌های داخلی، بودجه‌بندی عملیاتی و بها یابی. استاندارد بالاترین اولویت‌ها را به خود اختصاص دادند. به نظر زندگی و المور^{۱۴} (۱۹۹۰) فارغ‌التحصیلان حسابداری بایستی به‌منظور کار در محیط‌های تولیدی آموزش داده شوند (نوروش و مشایخی، ۱۳۸۴). در تحقیقی که توسط نادى جهت علت‌یابی مهاجرت تحصیلی دانشجویان از نیجریه به انگلیس انجام شد به این نتیجه رسید که در آموزشگاه‌های انگلیسی مهارت‌های کارآفرینی آموزش داده می‌شود. یکی از مهارت‌های مهم برای راه‌اندازی کسب‌وکار موفق آموزش حسابداری است. در انگلیس دوره‌های تجاری طراحی می‌کنند که مشابه واقعیت است و در چنین محیطی کارآفرینی و مهارت‌های مربوط به آن از جمله حسابداری آموزش داده می‌شود (نادى، ۲۰۱۶). همان‌طور که اشاره شد کارآفرینانی که آموزش حسابداری دریافت کرده‌اند موفق‌تر عمل کرده‌اند. به دلیل اهمیت نحوه استفاده از اطلاعات حسابداری جهت موفقیت کسب‌وکار و آموزش صحیح آن در این پژوهش نگرش دانشجویان غیر حسابداری که در برنامه درسی رشته آن‌ها مباحث حسابداری اعم از اصول حسابداری، بها یابی و حسابداری مدیریت در اهداف عمده عناوین درسی گنجانده شده است، موردبررسی قرار گرفت.

این پژوهش به دنبال یافتن پاسخ سؤالات زیر است؟

- ۱) آیا مباحث آموزشی در دروس حسابداری گذرانده شده با اهداف رشته تحصیلی پاسخگویان تطابق دارد؟
- ۲) آیا مباحث آموزشی در دروس حسابداری گذرانده شده در درک سایر دروس تخصصی مؤثر است؟
- ۳) آیا مباحث حسابداری آموزش داده شده در راه اندازی و مدیریت کسب‌وکار مرتبط با رشته تحصیلی مؤثر است؟

مدیریت هزینه: این عنوان درسی در برخی موارد جایگزین حسابداری صنعتی برای رشته مدیریت کسب‌وکار و برای مدیریت صنعتی با عنوان درسی مدیریت تولید و هزینه ارائه شده است. تعریف منابع و مصارف، سیستم‌های محاسبه بهای تمام‌شده، تأمین منابع مالی، مدیریت مصرف، نحوه استفاده از مصارف و ارزیابی اجرای عملیات و برنامه‌ریزی سود، نحوه استفاده از مصارف در تصمیم‌گیری‌های مدیریت، مدیریت بهینه مصارف در کسب‌وکار، آشنایی با انواع با بازار پول و سرمایه، نسبت‌های مالی

اقتصاد مهندسی: این درس نیز در برنامه درسی دانشجویان مهندسی صنایع منظور شده که پیش‌نیاز آن اصول حسابداری و هزینه‌یابی است. اهداف آن عبارت هستند از: تحلیل پروسه تصمیم‌گیری و تعاریف مربوط به اقتصاد مهندسی و آلترناتیو- مبحث تعادل- فرمول‌های بهره- مقایسه آلترناتیوها به روش‌های مقایسه هزینه‌های سالیانه، مقایسه ارزش فعلی، محاسبه نرخ بهره، نسبت منافع به مخارج- رابطه اقتصاد مهندسی و استهلاک- مقایسه آلترناتیو های چندگانه، آنالیز حساسیت در اقتصاد مهندسی، کاربرد احتمال در اقتصاد مهندسی

بررسی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی طرح‌های

صنعتی این عنوان درسی در برنامه آموزشی رشته مدیریت صنعتی لحاظ شده است. پیش‌نیاز آن دروس حسابداری صنعتی ۱ و اقتصاد کلان هستند. هدف آن تعریف صنایع کوچک و نقش آن در کشورهای درحال توسعه مراحل و شیوه تهیه و تدوین یک طرح شامل مطالعه امکان‌پذیری اقتصادی، مطالعه بازار، تعیین محل و ظرفیت مطالعه شرایط اجتماعی و فرهنگی مؤثر در یک طرح بررسی مسائل زیست‌محیطی مرتبط به طرح مشخص کردن محصول و روش ساخت برآورد کارکنان موردنیاز و هزینه‌های طرح منابع مالی و عملکردی مالی و ارزیابی طرح تهیه، جدول زمان‌بندی اجرای طرح و دستورالعمل به اجرا درآوردن طرح مقررات جاری کشور درباره تهیه و تنظیم و تصویب طرح بررسی سرمایه‌گذاری صنعتی با استفاده از روش‌ها و فن‌های مدیریت مالی (دفتر برنامه‌ریزی آموزش عالی، ۱۳۹۶). همان‌طور که در اهداف دروس مشاهده می‌شود گرچه عنوان درس در بعضی موارد حسابداری نیست اما هدف منظور شده از کارکرد سیستم حسابداری است و اغلب پیش‌نیاز این دروس عنوان حسابداری دارد و یا اینکه در برنامه پیشنهادشده است این دروس توسط مدرسی با مدرک حسابداری تدریس شود. بخش اعظمی از این مباحث در حوزه

صنایع؛ ۳۷ نفر (۲۸/۲٪) در رشته مدیریت کسب و کار؛ ۳۱ نفر (۲۳/۷٪) در رشته مدیریت بازرگانی و ۲۳ نفر (۱۷/۶٪) در رشته مدیریت صنعتی مشغول به تحصیل هستند.

۹۲ نفر (۷۰/۲٪) از دانشجویان دروس اصول حسابداری ۱ و ۲، ۴۰ نفر (۳۰/۵٪) درس اصول حسابداری و هزینه یابی، ۸۰ نفر (۶۱/۱٪) دروس حسابداری صنعتی و بها یابی، ۱۷ نفر (۱۳٪) مدیریت تولید و هزینه؛ ۴۰ نفر (۳۰/۵٪) اقتصاد مهندسی و ۲۲ نفر (۱۶/۸٪) درس بررسی اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی طرح های صنعتی را گذرانده اند.

۵ نفر از پاسخ دهندگان اصول حسابداری ۱ و ۲ را در حالی گذرانده اند که مدرس آن دارای مدرکی غیر حسابداری بوده است. ۵ نفر (۳/۸٪) درس اصول حسابداری و هزینه یابی، ۶ نفر (۴/۶٪) دروس حسابداری صنعتی؛ ۱۸ نفر (۱۳/۷٪) مدیریت تولید و هزینه؛ ۳۷ نفر (۲۸/۲٪) اقتصاد مهندسی و ۲۳ نفر (۱۷/۵٪) درس بررسی اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی را با مدرسانی که مدرک تحصیلی غیر حسابداری داشته اند، گذرانده اند.

نتایج آمار توصیفی داده ها شامل میانگین، میانه، انحراف معیار و واریانس در جدول شماره ۱ نشان داده شده است.

جدول شماره ۱- نتایج شاخص های آمار توصیفی

سؤالات	میانگین	میانه	واریانس	انحراف معیار	دامنه	تعداد
سوال ۱	۳/۳۹	۳	۰/۴۵۵	۰/۶۷۵	۴	۱۳۱
سوال ۲	۲/۹۸	۳	۰/۴۹۹	۰/۷۰۷	۳	۱۳۱
سوال ۳	۲/۹۱	۳	۰/۶۵۳	۰/۸۰۸	۳	۱۳۱
سوال ۴	۲/۴۵	۳	۰/۴۳۴	۰/۶۵۹	۳	۱۳۱
سوال ۵	۴/۲۵	۴	۰/۵۱۳	۰/۷۱۶	۲	۱۳۱

میانگین و میانه سؤال تطابق مباحث حسابداری با اهداف آموزشی رشته تحصیلی به ترتیب ۳/۳۹ و ۳ به دست آمد. میانگین و میانه سؤال تأثیر مباحث حسابداری بر درک و یادگیری سایر دروس تخصصی به ترتیب ۲/۹۸ و ۳ محاسبه شد. در مورد پرسش کاربری مباحث حسابداری در راه اندازی و مدیریت کسب و کار میانگین و میانه به ترتیب ۲/۹۱ و ۳؛ در مورد کافی بودن آموزش حسابداری برای راه اندازی و مدیریت کسب و کار میانگین ۲/۴۵ و میانه ۳ به دست آمد. میانگین و میانه لزوم آموزش نرم افزارهای مالی و حسابداری در دوره تحصیل نیز میانگین و میانه به ترتیب ۴/۲۵ و ۴ محاسبه شد. جهت آزمون نرمال بودن توزیع داده ها، از آزمون شاپیرو-ویلک و همچنین آزمون کولموگروف-اسمیرنوف استفاده گردید. تا از

- ۴) آیا مهارت های آموزش داده شده در مباحث حسابداری برای راه اندازی و مدیریت کسب و کار کافی هستند؟
- ۵) آیا به آموزش مهارت های کاربردی حسابداری از جمله نرم افزارهای حسابداری در دوره تحصیل نیاز هست؟
- ۶) آیا بین نگرش دانشجویان نسبت به مباحث حسابداری آموزش داده شده و رشته تحصیلی شان ارتباط معنی داری وجود دارد؟
- ۷) آیا بین نگرش دانشجویان نسبت به مباحث حسابداری و جنسیت ارتباط معنی داری وجود دارد؟
- ۸) آیا بین نگرش دانشجویان نسبت به مباحث حسابداری و رشته تحصیلی مدرس ارتباط معنی داری وجود دارد؟

۳- روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر با توجه به مبنای نتیجه، کاربردی، با توجه به نوع هدف، توصیفی، به لحاظ نوع داده ها، کمی، به لحاظ مبنای کنترل محقق جزو گروه تحقیقات غیرآزمایشی و به لحاظ مبنای تحقیقات، پیمایشی است. در این پژوهش، جامعه آماری دانشجویان رشته های مهندسی صنایع، مدیریت کسب و کار، مدیریت بازرگانی و مدیریت صنعتی هستند. نمونه گیری از نوع غیر احتمالی و به صورت نمونه در دسترس و شامل ۱۳۱ نفر است. ابزار گردآوری داده ها پرسشنامه ای است. پرسشنامه محقق ساخته و سؤالات دو بخش جمعیت شناختی و اختصاصی را پوشش می دهند. در بخش اختصاصی ۷ گویه مورد سؤال قرار گرفت؛ جهت آزمون روایی پرسشنامه در ابتدا بین ۱۰ نفر از اساتید توزیع شد که آلفا کرونباخ ۰/۸۸ به دست آمد. سؤالات با طیف لیکرت ۵ درجه ای خیلی زیاد تا خیلی کم مورد نظر خواهی قرار گرفته اند.

پژوهش از نوع توصیفی-پیمایشی است؛ بنابراین از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. بدین منظور در بخش توصیفی برای تحلیل داده ها از جدول توزیع فراوانی، میانگین، میانه و واریانس و به منظور آزمون فرضیه های پژوهش پس از آزمون نرمال بودن داده ها به روش های شاپیرو-ویلک و همچنین کولموگروف اسمیرنوف؛ از آزمون نا پارامتریک خی دو و کروسکال والیس و من-ویتنی استفاده شد. نرم افزار مورد استفاده جهت اجرای آزمون های آماری SPSS۲۳ است.

۴- یافته های پژوهش

بررسی عوامل جامعه شناختی حاکی از موارد زیر است:

۶۸ نفر (۵۲٪) زن و ۶۳ نفر (۴۸٪) مرد هستند. نمونه مورد بررسی شامل ۴۰ نفر (۳۰/۵٪) که در رشته مهندسی

نشان داده شده است. سطح معنی داری در تمام مؤلفه‌ها کمتر از ۰/۰۵ است. میانگین امتیاز هر یک از سوالات بر حسب جنسیت پاسخگویان در جدول شماره ۴ نشان داده شده است.

جدول شماره ۴- میانگین امتیاز هر سوال بر حسب جنسیت

جنسیت	تعداد	سوال ۱	سوال ۲	سوال ۳	سوال ۴	سوال ۵
زن	۶۸	۳/۲۶	۲/۸۴	۲/۸۵	۲/۴۶	۴/۲۴
مرد	۶۳	۳/۲۵	۳/۱۳	۲/۹۷	۲/۴۴	۴/۲۷

همانطور که ملاحظه می شود بالاترین امتیاز مربوط به لزوم آموزش ترم افزار حسابداری و کمترین امتیاز نیز مربوط به کفایت آموزشهای حسابداری جهت راه اندازی کسب و کار است. در جدول شماره ۵ میانگین امتیاز کسب شده در هر سوال بر حسب رشته تحصیلی پاسخگویان ارائه شده است

جدول شماره ۵- میانگین امتیاز هر سوال بر حسب رشته تحصیلی

رشته تحصیلی	تعداد	سوال ۱	سوال ۲	سوال ۳	سوال ۴	سوال ۵
مهندسی صنایع	۴۰	۳/۳۰	۲/۹۰	۳/۱۳	۲/۶۲	۴/۳۰
مدیریت کسب و کار	۳۷	۳/۶۵	۳/۱۱	۳/۱۶	۲/۴۹	۴/۳۰
مدیریت بازرگانی	۳۱	۳/۱۹	۲/۹۷	۲/۴۲	۲/۱۶	۴/۰۳
مدیریت صنعتی	۲۳	۳/۳۹	۲/۹۸	۲/۹۱	۲/۴۵	۴/۲۵
جمع	۱۳۱	۳/۳۹	۲/۹۸	۲/۹۱	۲/۴۵	۴/۲۵

همان طور که مشاهده می شود کمترین میانگین امتیازات مربوط به سوال چهارم در مورد کفایت مباحث حسابداری جهت راه اندازی کسب و کار است. دانشجویان رشته مدیریت بازرگانی پایین ترین امتیاز را به این سوال داده اند. از نظر دانشجویان رشته های مختلف آموزش نرم افزار حسابداری در دوران تحصیل ضروری است. دانشجویان مهندسی صنایع و مدیریت کسب و کار، لزوم آموزش نرم افزار حسابداری و بها یابی را بیشتر دانسته اند. جهت بررسی ارتباط بین نگرش دانشجویان نسبت به گویه های مورد سؤال و رشته تحصیلی از آزمون نا

نرمال بودن داده ها اطمینان حاصل گردد. هنگام بررسی نرمال بودن داده ها فرض صفر مبتنی بر اینکه توزیع داده ها نرمال است، در سطح خطای ۵ درصد آزمون شد. نتایج دو آزمون جهت بررسی نرمال بودن داده ها در جدول شماره ۲ نشان داده شده است.

جدول شماره ۲- نتایج آزمون بررسی نرمال بودن داده ها

گویه ها	شاپیرو- ویلک		کلوموگروف- اسمیرنوف	
	مقدار	سطح معنی داری	مقدار	سطح معنی داری
سوال ۱	۰/۷۹۹	۰/۰۰۰	۰/۲۷۵	۰/۰۰۰
سوال ۲	۰/۸۰۸	۰/۰۰۰	۰/۳۱۴	۰/۰۰۰
سوال ۳	۰/۸۵۱	۰/۰۰۰	۰/۲۳۲	۰/۰۰۰
سوال ۴	۰/۷۶۴	۰/۰۰۰	۰/۳۲۵	۰/۰۰۰
سوال ۵	۰/۷۸۶	۰/۰۰۰	۰/۲۶۴	۰/۰۰۰

همان طور که در جدول ملاحظه می شود مطابق نتایج هر دو آزمون داده ها دارای توزیع غیر نرمال هستند؛ بنابراین برای بررسی فرضیه ها از آزمون نا پارامتریک خی دو استفاده می شود. نتایج آزمون خی دو در جدول شماره ۳ نشان داده شده است.

جدول شماره ۳- نتایج آزمون خی دو

سوال ۱	سوال ۲	سوال ۳	سوال ۴	سوال ۵	
۱۴۲/۷۰۲	۹۲/۲۹۸	۴۳/۷۴۸	۹۳/۳۳۶	۱۷/۶۹۵	مقدار خی دو
۴	۳	۳	۳	۲	درجه آزادی
۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	سطح معنی داری

مقدار خی دو برای سؤال ۱ در ارتباط با تطابق مباحث حسابداری آموزش داده شده با اهداف آموزشی رشته تحصیلی درک و یادگیری سایر دروس تخصصی $x^2 = 92.298$ ؛ برای سؤال سوم در مورد پرسش کاربری مباحث حسابداری در راه اندازی و مدیریت کسب و کار $x^2 = 43.748$ در مورد کافی بودن آموزش حسابداری برای راه اندازی و مدیریت کسب و کار $x^2 = 93.336$ لزوم آموزش نرم افزارهای مالی و حسابداری در دوره تحصیل نیز $x^2 = 17.965$ محاسبه شد. خطای مورد پذیرش ۰/۰۵ است. همان طور که در جدول شماره ۳

متفاوت است. پاسخ به سایر گویه ها با جنسیت ارتباط معنی داری ندارد.

جهت بررسی سؤال آخر پژوهش در مورد ارتباط بین نگرش دانشجویان به گویه های مختلف پرسشنامه با مدرک غیر مرتبط با حسابداری مدرس نیز از آزمون کروسکال-والیس استفاده شد که نتایج در جدول شماره ۸ نشان داده شده است.

جدول شماره ۸- بررسی ارتباط نگرش دانشجویان و

مدرک تحصیلی مدرس

سوال	سوال	سوال	سوال	سوال	
۵	۴	۳	۲	۱	
۱۴/۴۸۵	۱۵/۶۳۱	۱۵/۵۲۸	۱۰/۹۲۲	۷/۰۲۸	خی دو
۶	۶	۶	۶	۶	درجه آزادی
۰/۰۲۵	۰/۰۱۶	۰/۰۱۷	۰/۰۹۱	۰/۳۱۸	سطح معنی داری

همان طور که ملاحظه می شود در سطح معنی دار ۰/۰۵، نگرش دانشجویانی که مدرس آن ها در حداقل یکی از دروس حسابداری دارای مدرک تحصیلی غیر حسابداری بوده است نسبت به کاربرد اطلاعات حسابداری جهت راه اندازی و مدیریت کسب و کار و همچنین کفایت آموزش های حسابداری برای ایجاد و مدیریت کسب و کار و لزوم آموزش نرم افزار حسابداری در دوره تحصیل به صورت معنی داری متفاوت است.

۵- بحث و نتیجه گیری

برای ایجاد توسعه کشور باید به ایجاد و رونق کسب و کارهای کوچک روی آورد. برای رسیدن به این مهم باید برنامه درسی در دانشگاه ها به گونه ای طراحی شود تا مهارت های لازم برای کارآفرینی و مدیریت کسب و کار آموزش داده شود. قطع به یقین آموزش حسابداری و مدیریت هزینه ها از ضرورت های اولیه برای آماده ساختن دانشجویان برای راه اندازی کسب و کار است. در پژوهش حاضر به بررسی نگرش دانشجویان برخی از رشته ها غیر از حسابداری که در برنامه درسی مصوب آن ها مباحث حسابداری و مدیریت هزینه لحاظ شده است، نسبت به تطابق با اهداف رشته اختصاصی، کمک به درک سایر دروس تخصصی، تأثیر در راه اندازی و مدیریت کسب و کار، کفایت مباحث آموزش داده شده و همچنین لزوم آموزش نرم افزارهای حسابداری و بهای یابی برای مدیریت کسب و کار، پرداخته شده است. نتایج نشان داد که با اطمینان ۹۵٪ دانشجویان در مورد ۴ گویه اول تأثیر مباحث حسابداری متوسط و لزوم آموزش نرم افزارهای حسابداری و بهای یابی در طول تحصیل است، زیاد است. در بررسی ارتباط بین نگرش دانشجویان و رشته تحصیلی

پارامتریک چند نمونه ای کروسکال-والیس استفاده شد. نتیجه این آزمون در جدول شماره ۶ نشان داده شده است.

جدول شماره ۶- بررسی ارتباط نگرش دانشجویان و

رشته تحصیلی

سوال	سوال	سوال	سوال	سوال	
۵	۴	۳	۲	۱	
۳/۷۲۴	۸/۱۱۲	۱۸/۰۷۵	۲/۹۳۸	۱۱/۵۹۲	خی دو
۳	۳	۳	۳	۳	درجه آزادی
۰/۲۹۳	۰/۰۴۴	۰/۰۰۰	۰/۴۰۱	۰/۰۰۹	سطح معنی داری

در سطح اطمینان ۹۹٪ نگرش دانشجویان نسبت به تطابق مباحث حسابداری آموزش داده شده و رشته تحصیلی ارتباط وجود دارد. همچنین بین نگرش دانشجویان نسبت به تأثیرگذاری آموزش حسابداری جهت راه اندازی کسب و کار و رشته تحصیلی ارتباط معنی داری در سطح ۹۹٪ اطمینان، وجود دارد. یافته ها، نشان می دهد بین نگرش دانشجویان نسبت به کافی بودن مباحث حسابداری برای راه اندازی کسب و کار و رشته تحصیلی ارتباط معنی داری با ۹۵٪ اطمینان، وجود دارد؛ اما نگرش دانشجویان نسبت به تأثیر آموزش حسابداری بر درک سایر دروس تخصصی و همچنین لزوم آموزش نرم افزارهای حسابداری به صورت معنی داری با رشته تحصیلی ارتباط ندارد.

جهت بررسی ارتباط بین نگرش دانشجویان نسبت به گویه های مورد سؤال و جنسیت، از آزمون نا پارامتریک دو نمونه ای من-ویتنی استفاده شد. جدول شماره ۷ نتایج آزمون من-ویتنی را نشان می دهد.

جدول شماره ۷- بررسی ارتباط نگرش دانشجویان و

جنسیت

سوال	سوال	سوال	سوال	سوال	
۵	۴	۳	۲	۱	
۲۰۴۸/۵	۲۱۳۲	۱۹۹۷/۵	۱۷۳۳/۵	۱۷۳۹	من ویتنی
۰/۶۴۰	۰/۹۵۹	۰/۴۷۸	۰/۰۳۳	۰/۰۳۹	سطح معنی داری

همان طور که یافته ها نشان می دهد، نگرش دانشجویان نسبت به تطابق مباحث حسابداری آموزش داده شده با سطح معنی داری ۰/۰۳۹ و همچنین نظر دانشجویان نسبت به تأثیر آموزش های حسابداری بر درک سایر دروس تخصصی با سطح معنی داری ۰/۰۳۳ (اطمینان ۹۵٪) در دو جنس زن و مرد

تغییرات ضروری، آموزش ابزارها و نرم‌افزارهای مالی و حسابداری است.

پیشنهادها:

با توجه به نتایج کسب‌شده ضروری است که آموزش حسابداری و مدیریت بها به‌عنوان یک رکن اساسی برای کارآفرینی در دوران تحصیل مورد توجه ویژه قرار گیرد. ضمن آنکه با توجه به تأثیر مدرسین جهت دروس مختلف که مباحث مالی و حسابداری را تحت پوشش قرار می‌دهند از اساتید با مدرک تحصیلی حسابداری استفاده شود. همچنین پیشنهاد می‌شود، پژوهشی در همین راستا در مورد نگرش دانشجویان شرکت‌کننده در دوره‌های کارآفرینی نسبت به آموزش حسابداری، انجام شود. در اغلب دوره‌های مذکور مدرسان دارای مدرک غیر حسابداری بوده که به آموزش حسابداری می‌پردازند؛ احتمالاً یکی از شکاف‌های موجود بین دانش حسابداری و صنعت به حاشیه نشستن آموزش حسابداری باشد.

فهرست منابع

- * احمدی فرشید، احمد احمدی (۱۳۹۱). بررسی ارتباط بین کارآفرینی و اطلاعات حسابداری در کسب‌وکارهای کوچک و متوسط، گاهنامه پژوهشی دانشگاه پیام نور ویژه علوم انسانی، شماره ۶
- * آراستی زهرا، سعیده سعیدبنادکی، نرگس ایمانی پور (۱۳۹۰). نقش آموزش درس مبانی کارآفرینی در قصد کارآفرینی دانشجویان رشته‌های غیر مدیریت، توسعه کارآفرینی، (۱۴) ۴، صص ۱۲۴-۱۰۷
- * اف فیوز فرانک (۱۳۸۳). طرح کسب‌وکار، ترجمه: داور ونوس، مسعود کرمی و مهرداد پرچ، تهران: انتشارات موسسه مهربان نشر
- * بهادری محمد کریم، قاسم رجبی واسوکلایی، مهدی رعد آبادی و مریم یعقوبی (۱۳۹۳). تحلیل روابط سیستماتیک بین مؤلفه‌های تأثیرگذار بر تدریس اثربخش از دیدگاه دانشجویان، توسعه آموزشی جندی‌شاپور، (۱) ۵
- * پیکری فر فاطمه، فرشاد مه نگار (۱۳۹۱). بررسی نقش دانشگاه‌ها در توسعه کارآفرینی، کنفرانس کارآفرینی و مدیریت کسب‌وکارهای دانش‌بنیان، دانشگاه مازندران، تهران
- * جعفری علیرضا، بابک عابدی صدقیانی (۱۳۸۷). حسابداری مدیریت و کارآفرینی، حسابدار شماره ۱۹۵، صص ۱۹-۱۳

در مورد تطابق با اهداف رشته تحصیلی و تأثیر در راه اندازی و مدیریت کسب‌وکار و همچنین کفایت آموزش‌های حسابداری ارتباط معنی‌داری برقرار است. انتظار می‌رود با توجه به نیاز رشته‌های مختلف سرفصل دروس حسابداری پاسخگوی حداقل انتظار دانشجویان نسبت به تأثیرگذاری در راه اندازی کسب‌وکار آتی باشد؛ اما نتایج اختلاف نگرش بین رشته‌های مختلف را به‌صورت معنی‌دار نشان می‌دهد، دانشجویان رشته مدیریت بازرگانی در هر دو سوال کمترین میانگین نمره را ابراز کرده‌اند؛ بنابراین لازم است برنامه آموزشی رشته مذکور از نظر سرفصل‌های حسابداری، به‌گونه‌ای بازنگری شوند تا ضمن مطابقت با اهداف رشته تا حد امکان، نیاز حسابداری و مالی جهت ایجاد کسب‌وکار در آینده را پوشش دهد. در بررسی ارتباط بین نگرش دانشجویان در مورد تطابق مباحث آموزش داده‌شده و همچنین تأثیر بر درک سایر دروس تخصصی و جنسیت ارتباط معنی‌داری وجود دارد. نتیجه به‌دست‌آمده را می‌توان همسو با نتایج مطالعه جونز مبنی بر در نظر گرفتن توانایی‌ها و قابلیت‌ها فردی در آموزش حسابداری دانست؛ او معتقد است در تدریس حسابداری باید به هوش هیجانی و توانایی‌های فردی توجه ویژه‌ای شود (جونز، ۲۰۰۹) به این ترتیب امکان انتقال مفاهیم درسی ساده‌تر انجام می‌شود و دانشجویان مطالب را بهتر درک خواهند کرد. نگرش دانشجویان به سؤالات در مورد تأثیر بر راه‌اندازی و مدیریت کسب‌وکار، کفایت مباحث حسابداری آموزش داده‌شده و لزوم آموزش نرم‌افزارهای حسابداری و بها یابی با مدرک تحصیلی غیر حسابداری مدرس به‌صورت معنی‌داری ارتباط دارد. این موضوع از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است؛ مدرس دانشگاهی اساسی‌ترین عامل برای ایجاد موفقیت در تحقق اهداف آموزشی است، لذا توجه به تدریس اثربخش، باعث دستیابی به اهداف آموزشی و بهبود فرآیند یادگیری می‌گردد. بر اساس مطالعه بهادری و همکاران (۱۳۹۳)، مهمترین عامل تأثیرگذار بر تدریس اثربخش از دیدگاه دانشجویان تسلط استاد به محتوای آموزشی است (بهادری و همکاران، ۱۳۹۳). در صورتی‌که مدرس غیر حسابداری به آموزش حسابداری بپردازد، عدم حصول نتیجه مناسب و نداشتن کارایی و اثربخشی لازم جهت رسیدن به اهداف آموزشی، اجتناب‌ناپذیر است؛ اگرچه محیط کسب‌وکار تحت فشار نیازهای بازار سریع‌تر از محیط آموزشی تغییر می‌کند اما به‌شدت تحت تأثیر آموزش دانشگاهی قرار دارد. از این‌رو باید برای افزایش کارایی و اثربخشی و رفع بحران آموزش حسابداری تغییرات سریع و بنیادی انجام شوند (مشایخی و شفیع پور، ۱۳۹۱). با توجه به یافته‌های پژوهش یکی از این

- * حسین لسانی سیده مریم، رضا میر عرب رضی، سعید رضایی (۱۳۸۷). آموزش کارآفرین در هزاره جدید، زیرساختی برای اشتغال دانش‌آموختگان آموزش عالی، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، (۴) ۵۰، صص ۱۳۷-۱۱۹
- * دفتر برنامه‌ریزی آموزش عالی (۱۳۹۶) <http://old.msrt.ir/fa/prog/ApprovedCourses/Forms/AllItems.aspx>
- * ساعد پناه بیژن، بهزاد ساعد پناه (۱۳۸۹). طرح کسب‌وکار به زبان ساده، تهران: مرکز کارآفرینی دانشگاه صنعتی شریف
- * سعیدی مهرآباد محمد، محمد مهدی (۱۳۸۷). تأثیر آموزش کارآفرینی بر توسعه رفتارهای کارآفرینانه (مطالعه موردی: آموزش‌های کارآفرینی وزارت کار و امور اجتماعی)، توسعه کارآفرینی، (۲) ۱، صص ۷۳-۵۷
- * صفری سعید، مهدی سمیع زاده (۱۳۹۱). نیازسنجی آموزش دانش و مهارت کارآفرینی در رشته‌های علوم انسانی، آموزش، (۱) ۷، صص ۷۹-۶۵
- * علی احمدی علیرضا، پیمان اخوان (۱۳۸۳). کارآفرینی موفق: مهارت‌های ایجاد یک شرکت سودآور، تهران، انتشارات تولید دانش
- * فاخر غدیر، حسین قریجانلویی، وجیهه برهانی (۱۳۹۵). کارآفرینی دانشگاهی، چالش‌های اشتغال و شاخص‌های کسب‌وکار، پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین‌المللی مهارت‌آموزی و اشتغال، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور، تهران
- * مشایخی بیتا، سید مجتبی شفیعی‌پور (۱۳۹۱). بررسی کارایی نظام آموزشی رشته حسابداری در سطح دانشگاه‌های ایران با استفاده از تکنیک تحلیل پوششی داده‌ها. فصلنامه علمی-پژوهشی بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، (۶۷) ۱۹، صص ۱۱۹-۱۴۲.
- * نوروش ایرج، بیتا مشایخی (۱۳۸۴). نیازها و اولویت‌های آموزشی حسابداری مدیریت: فاصله ادراکی بین دانشگاهیان و شاغلین در حرفه حسابداری، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، (۴۱) ۱۲، صص ۱۶۱-۱۳۳
- * نونهال نهر علی‌اکبر، حیدر محمد زاده سالطه، کبری حمد الهی (۱۳۹۳). ارزیابی تأثیر آموزش حسابداری (آموزش دانشگاهی و دوره‌های ضمن خدمت) و تجربه بر قضاوت‌های حرفه‌ای حساب‌برسان، پژوهش‌های تجربی حسابداری، (۱۳) ۴، صص ۱۹۶-۱۹۱
- * نیرومند پوران دخت، محبوبه رنجبر، سید محمد اعرابی، بهناز حاج صادقی (۱۳۹۲). ارائه چارچوبی برای طراحی مدل کسب‌وکار، مدیریت فناوری اطلاعات، (۴) ۵، صص ۲۸۴-۲۶۷
- * Bock Adam J, Garade George (2011). The Business Model in Practice and Its Implications for Entrepreneurship Research' Entrepreneurship Theory and Practice, vol 35, no. 1, pp. 83-111.
- * Mclean Tom, Tom McGovern, Shanta Davie (2015). Management accounting, engineering and the management of company growth: Clarke Chapman, 1864-1914. The British Accounting Review 47,177-190
- * Nnadi Mattias (2016). Foreign Education, Entrepreneurship and Skills Development in Nigeria: Implications for Accounting Education, International Journal of Accounting Research,5(1)
- * Jones Gerg. (2009). The Value of Incorporating Emotional Intelligence Skills in the Education of Accounting Students. Australasian Accounting, Business and Finance, 3(2).